

Ánh sáng Từ bi và sự Thức tỉnh nhân loại

ISSN: 2734-9195 07:50 03/05/2025

Đại lễ Vesak là dịp để mỗi người trong chúng ta tìm lại những giá trị tinh thần sâu sắc mà đức Phật đã dạy, từ đó thức tỉnh lòng từ bi, trí tuệ và bình đẳng.

Tác giả: **Thích Chúc Xuân**

(Bài viết nhân dịp Đại lễ Vesak Liên Hợp Quốc 2025

tổ chức tại TP.Hồ Chí Minh, Việt Nam)

Dẫn nhập

Trên thế giới ngày nay, giữa bao biến động của chiến tranh, dịch bệnh, biến đổi khí hậu và những khủng hoảng tinh thần, con người càng khát khao nguồn ánh sáng từ bi và tỉnh thức để soi rọi, cứu giúp nhân loại vượt qua màn vô minh và khổ đau.

Đại lễ Vesak, được Đại hội đồng Liên Hợp Quốc công nhận vào năm 1999 là ngày lễ văn hóa tâm linh toàn cầu, là dịp trọng đại để cộng đồng Phật giáo và nhân loại khắp năm châu cùng nhau tưởng niệm ba sự kiện thiêng liêng: Đản sinh, Thành đạo và Nhập Niết-bàn của đức Phật Thích Ca Mâu Ni.

Không chỉ là một nghi lễ tôn giáo, Vesak còn là dịp nhắc nhở mỗi chúng ta về những giá trị nhân văn vượt thời gian mà Ngài để lại cho nhân loại. Trong hành trình giác ngộ và giải thoát của đức Phật, có một ánh sáng từ bi tỏa sáng khắp thế gian, dẫn dắt con người vượt qua vô minh, khổ đau để tìm về an lạc và tỉnh thức.

Hình ảnh Đại lễ Vesak 2025 tại TP.HCM.

Khi nhân loại khát ánh sáng tâm linh

Giữa một thế giới phát triển rực rỡ về vật chất nhưng đầy bất an về tinh thần, con người đang đối diện với chiến tranh, thù hận, tham vọng và cô đơn, khiến con người bơ vơ giữa chính cuộc sống của mình. Trong bối cảnh đó, ánh sáng từ bi và trí tuệ của bậc Giác Ngộ: đức Phật Thích Ca Mâu Ni, lại trở thành ngọn hải đăng soi đường cho nhân loại đang lạc lõng giữa biển đời.

Trong vũ trụ bao la, sự xuất hiện của một bậc Giác Ngộ như đức Phật Thích Ca Mâu Ni là một sự kiện hy hữu, như ánh bình minh xua tan màn đêm dài vô tận. Từ Ấn Độ xa xưa, ánh sáng đó đã lan tỏa khắp năm châu, vượt qua rào cản ngôn ngữ, chủng tộc và tín ngưỡng, để nhắc nhở loài người biết quay về với giá trị nhân bản, yêu thương và tỉnh thức.

Mỗi khi thắp lên ngọn nến cúng dường mừng Phật đản, ấy không chỉ là nghi lễ, mà là lời nhắc về một cuộc cách mạng tâm linh sâu sắc, một ngọn đèn chính niệm: mỗi người đều có thể trở thành một ngọn đèn tỉnh thức, soi sáng chính mình và thế gian, để cùng nhau xóa tan bóng tối si mê đang ngự trị trong từng ngõ ngách tâm thức của nhân loại.

Đại lễ Vesak hôm nay không chỉ là dịp để thắp nến, dâng hoa, mà là để nhìn lại chính mình, thức tỉnh nhân tính, nuôi dưỡng từ tâm và phát nguyện phụng sự nhân gian.

Hình ảnh công tác chuẩn bị cho Đại lễ Vesak 2025 tại TP.HCM.

Kỳ diệu một đóa vô ưu

Đức Phật ra đời không nhằm lập ra một tôn giáo để thờ phụng, mà để đánh thức con người khỏi cơn mê dài vô minh. Ngài không dạy chúng sinh tin vào phép màu, hoặc đặt niềm tin vào sự cứu rỗi của thần linh, mà chỉ ra một con đường thực hành đưa đến giác ngộ và an lạc, thoát khỏi vô minh và khổ lụy.

Theo sử sách, trong khu vườn Lâm Tỳ Ni, dưới cội Vô Ưu rực rỡ, Hoàng hậu Ma Da hạ sinh Thái tử Tất-đạt-đa. Vừa chào đời, Thái tử đi bảy bước, mỗi bước nở một đóa sen hồng, Ngài đưa tay chỉ trời chỉ đất và thốt lên:

“Thiên thượng thiên hạ, duy ngã độc tôn” (Trên trời dưới trời, ta là bậc tôn quý nhất.)

Câu nói ấy không phải sự kiêu mạn, mà là tuyên ngôn về giá trị giác ngộ của chính mình nơi mỗi con người. Như trong Kinh Pháp Hoa xác quyết:

“Nhất thiết chúng sinh giai hữu phật tính” (Tất cả chúng sinh đều có phật tính, đều có khả năng thành Phật.) [1]

Chính vì thế, sự Đản sinh của đức Phật không chỉ là sự kiện lịch sử, mà là một biểu tượng vĩ đại: ánh sáng đã đến với thế gian, mở lối cho chúng sinh thoát khỏi khổ đau, sống tỉnh thức và yêu thương. Ngày đức Phật Đản sinh là ngày mà ánh sáng từ bi, trí tuệ, và tự do vượt thoát khỏi mọi ràng buộc của thế gian bắt

đầu chiếu sáng. Ngài không đến để hưởng thụ vinh hoa phú quý, mà đến để thay đổi cách nhìn nhận cuộc đời của chúng sinh, chỉ bày con đường Trung đạo, tránh xa hai cực đoan hưởng thụ và khổ hạnh, đưa đến an lạc và giải thoát.

Hình ảnh Đại lễ Vesak 2025 tại TP.HCM.

Bốn cửa thành - bốn sự thật làm rung động tâm can

Thái tử lớn lên trong cung vua Ca Tỳ La Vệ, giữa những tiện nghi và xa hoa, dù sống giữa cung vàng điện ngọc, hưởng mọi vinh hoa phú quý, nhưng Thái tử Tất-đạt-đa vẫn luôn ưu tư trước nỗi khổ của kiếp người. Một ngày nọ, Ngài xin vua cha cho phép xuất du bốn cửa thành.

Tại mỗi cửa thành, Ngài chứng kiến:

Một ông lão tóc bạc, lưng còng, run rẩy chống gậy: tượng trưng cho cái khổ của tuổi già.

Một người bệnh đang quằn quại đau đớn bên đường: hiện thân của khổ đau bệnh tật.

Một thi thể lạnh lẽo được người thân đưa đi hỏa táng: nhắc nhở về cái chết tất yếu.

Và một vị Sa môn an nhiên tự tại giữa đời, vượt lên mọi hệ lụy thế gian: hiện thân của người đang tìm đường giải thoát.

Chính bốn cảnh ngộ ấy là sự hiện thân rõ rệt nhất cho bốn nỗi khổ căn bản mà mọi người đều phải đối diện: Sinh, Lão, Bệnh, Tử.

Trước những cảnh ấy, lòng Thái tử như vỡ òa:

*"Lòng Ngài se sắt xót thương,
Nhìn người già bệnh, vô thường tử sinh.
Thi thể lạnh lẽo hôi tanh,
Ngài nguyện Giác ngộ, độ sinh thoát nài"*

Trong Kinh Tăng Chi Bộ, đức Phật dạy:

"Có bốn pháp bất khả tư nghì mà tất cả chúng sinh không thể tránh khỏi, đó là: sinh, già, bệnh, chết." [2]

Hình ảnh Đại lễ Vesak 2025 tại TP.HCM.

Giác ngộ dưới cội bồ đề: Một đêm thức tỉnh

Rời bỏ ngai vàng, cung điện, vợ đẹp con thơ, Thái tử dẫn thân vào rừng sâu, để bắt đầu cuộc hành trình lớn lao tìm ra con đường giải thoát, trải qua sáu năm khổ hạnh cùng những tháng ngày gầy guộc, xương da bọc lấy nhau.

Cuối cùng, Ngài nhận ra khổ hạnh cực đoan cũng không đưa đến giác ngộ. Ngài từ bỏ lối ép xác và chọn con đường Trung đạo: tránh xa mọi cực đoan hưởng thụ lẫn cực đoan hành xác.

Dưới gốc cây Bồ-đề thiêng liêng bên bờ sông Ni Liên Thuyền, vào đêm trăng tròn tháng Tư, khi sao mai ló dạng, tâm thức Ngài bừng sáng, phá tan màn vô minh, thấu suốt bản chất vạn pháp, thấy rõ vòng sinh tử, hiểu được con đường thoát khổ, chứng ngộ đạo quả Vô thượng Chính đẳng Chính giác.

“Này các Tỳ-kheo, Ta đã thành đạo. Ta đã thấy rõ khổ đau và con đường đoạn trừ khổ đau.” (Kinh Tăng Chi Bộ)

Từ đó, đức Phật tuyên thuyết Tứ Diệu Đế, Bát Chính Đạo, Duyên khởi, Vô ngã, để mở ra con đường giải thoát cho nhân loại.

Phật pháp: Từ bi, Trí tuệ và Giải thoát

Chân lý của đức Phật không dựa trên tín ngưỡng mù quáng mà trên sự thực chứng: Tứ Diệu Đế, Bát Chính Đạo, Duyên khởi, Vô ngã, Luân hồi, Niết-bàn, Từ bi, trí tuệ, bình đẳng và giải thoát là những nguyên lý sống động, đầy tính khoa học và nhân văn.

Ngài dạy:

Từ bi: thương yêu không phân biệt.

Trí tuệ: nhận rõ bản chất vạn pháp.

Bình đẳng: mọi người đều có Phật tính, đều có thể giác ngộ.

Giải thoát: không do cầu nguyện, mà bằng tu tập.

“Không ai cứu được ai. Hãy quay về nương tựa nơi chính mình. Hãy lấy Chính pháp làm ánh sáng.” (Kinh Đại Bát Niết Bàn)

Ngũ giới mà đức Phật khuyến khích thực hành chính là nền tảng đạo đức phổ quát:

Không sát sinh, không trộm cắp, không tà hạnh, không vọng ngữ và không uống rượu.

Đức Phật dạy: *“Không làm các điều ác, siêng làm các việc lành, giữ tâm ý trong sạch, đó là lời chư Phật.”* [3]

Đạo Phật cho mọi người, mọi thời đại

Đức Phật không truyền bá một đức tin, mà mở ra một con đường thực hành phổ quát. Vì thế Đạo Phật không chỉ dành cho phật tử, mà dành cho tất cả ai muốn

sống tỉnh thức, yêu thương và vượt thoát khổ đau. Nhiều danh nhân thế giới cũng từng nhận định:

“Nếu có một tôn giáo nào phù hợp với những nhu cầu của khoa học hiện đại, thì đó là Phật giáo. Phật giáo không cần phải xét lại các quan điểm của mình để phù hợp với những khám phá mới của khoa học. Phật giáo không đòi hỏi niềm tin mù quáng, mà khuyến khích sự hiểu biết và tư duy tự do.” Albert Einstein (Nhà vật lý học, giải Nobel Vật lý) [4]

“Đức Phật là hiện thân của lòng từ bi vô hạn, Ngài đã chỉ ra con đường dẫn đến sự giải thoát khỏi đau khổ bằng trí tuệ và tình thương.” Rabindranath Tagore (Nhà thơ Ấn Độ, giải Nobel Văn học) [5]

“Đức Phật là người đầu tiên trong lịch sử nhân loại dạy rằng con người có thể đạt được sự giải thoát bằng chính nỗ lực của mình, không cần đến thần thánh hay phép màu.” Swami Vivekananda (Triết gia và nhà cải cách tôn giáo Ấn Độ) [6]

“Giáo pháp của đức Phật là một hệ thống triết lý thực tiễn, không dựa trên niềm tin mù quáng mà dựa trên sự quan sát và trải nghiệm cá nhân.” Aldous Huxley (Nhà văn Anh) [7]

“Đức Phật đã chỉ ra một con đường tỉnh thức, nơi con người có thể vượt qua khổ đau bằng cách hiểu rõ bản chất của tâm trí và thực tại.” Thomas Merton (Nhà thần học và tu sĩ Kito giáo) [8]

Vesak - Thắp một ngọn đèn trong tim

Mỗi mùa Vesak, chúng ta không chỉ tưởng nhớ sự kiện Đản sinh của đức Phật, mà còn là dịp để trở về chính mình, thắp lên ánh sáng tỉnh thức giữa dòng đời bất an. Đức Phật không chỉ giáng sinh một lần tại Lâm Tỳ Ni, mà mỗi khi một con người giác ngộ, từ bi khởi hiện, thì đó là một đức Phật hiện thân.

“Thắp một ngọn đèn trong tâm, sáng hơn ngàn đèn treo ngoài gió.” (Lời dạy Thiền sư Pháp Thuận)

Mừng Khánh đản đức Thế Tôn

*"Sen nở Tỳ Ni ánh đạo vàng,
Đản sinh cứu thế, rạng trời quang.
Bốn cảnh ngộ đời đầy khổ ải,
Sinh, lão, bệnh, tử lẽ vô thường."*

*Từ bỏ cung vàng, rời ngôi Vương
Dưới cội Bồ-đề dứt đoạn trường.
Sao mai tỏ rạng, chứng Giác ngộ,
Độ khắp nhân gian, chiếu mười phương.*

*Vesak về đây rộn sắc hương,
Từ bi soi tỏ cõi vô thường.
Đạo pháp nhiệm màu lan khắp cõi,
Ngàn thu ánh Phật vẫn soi đường."* (Thích Chúc Xuân)

Những giá trị cốt lõi mà đức Phật đem lại

Giá trị đầu tiên mà đức Phật mang lại cho nhân loại là từ bi, là lòng yêu thương vô điều kiện. Đức Phật dạy rằng tình thương không phân biệt, không có ranh giới giữa người và người. Từ bi chính là căn bản của mọi hành động thiện lành, là nguồn gốc của sự hòa hợp và bình an trong xã hội.

Trí tuệ là giá trị thứ hai mà đức Phật truyền dạy. Trí tuệ không chỉ là sự hiểu biết thông thường, mà là sự hiểu biết về bản chất của cuộc sống, về sự vô thường của mọi thứ, và về cách thức để vượt qua khổ đau. Đức Phật dạy rằng chỉ khi nào chúng ta thật sự hiểu được bản chất của mọi sự vật, hiện tượng, chúng ta mới có thể vượt qua được những khổ đau trong đời.

Ngoài ra, bình đẳng là giá trị cốt lõi trong giáo lý của Ngài. Đức Phật dạy rằng tất cả chúng sinh đều có Phật tính, và vì thế đều có khả năng giác ngộ, dù là hoàng thân, đại thần hay người nghèo khó. Giáo lý của Ngài nhấn mạnh rằng mọi người đều có quyền bình đẳng trong việc tìm kiếm sự giác ngộ và giải thoát.

Ánh sáng Từ bi trong cuộc sống hiện đại

Những giá trị mà đức Phật dạy vẫn còn nguyên giá trị cho đến ngày nay. Trong một thế giới đầy bất an, xung đột và khổ đau, ánh sáng từ bi của đức Phật vẫn là nguồn động viên, giúp chúng ta sống tốt hơn, hiểu đời sâu hơn và đối diện với những thử thách của cuộc sống bằng tâm bình an.

Từ bi không chỉ là yêu thương đối với những người thân yêu, mà còn là tình thương đối với tất cả chúng sinh, bất kể họ là ai hay đến từ đâu. Đức Phật dạy chúng ta rằng khi tâm hồn rộng mở với tình thương, chúng ta sẽ không còn phân biệt, không còn thù hận, và thế giới xung quanh sẽ trở nên tươi đẹp hơn.

Trí tuệ mà Ngài mang lại chính là khả năng nhìn sâu vào bản chất của sự vật, giúp chúng ta giải thoát khỏi những lo âu vô nghĩa và tìm ra con đường sống đúng đắn. Đức Phật dạy rằng khi chúng ta biết sống trong hiện tại, không chấp trước vào quá khứ hay tương lai, chúng ta sẽ tìm được sự bình an trong lòng.

Kết luận

Trong cuộc sống hiện đại, khi con người phải đối mặt với nhiều thử thách và khó khăn, hơn 26 thế kỷ trôi qua, ánh sáng từ bi và trí tuệ của đức Phật vẫn nguyên vẹn giá trị, những lời dạy của đức Phật càng trở nên ý nghĩa hơn bao giờ hết. Chúng ta có thể áp dụng những giá trị từ bi, trí tuệ và bình đẳng vào cuộc sống hàng ngày, để xây dựng một xã hội hòa bình, công bằng và yêu thương.

Đại lễ Vesak là dịp để mỗi người trong chúng ta tìm lại những giá trị tinh thần sâu sắc mà đức Phật đã dạy, từ đó thức tỉnh lòng từ bi, trí tuệ và bình đẳng. Những bài học từ cuộc đời Ngài vẫn còn vẹn nguyên giá trị, không chỉ đối với phật tử mà đối với tất cả nhân loại.

Ánh sáng từ bi của Ngài sẽ luôn là nguồn dẫn dắt, soi sáng con đường tâm linh của mỗi người trong cuộc sống đầy thử thách hiện nay. Hãy cùng nhau lan tỏa ánh sáng này, để thế giới trở nên tốt đẹp hơn.

Nhân dịp Đại lễ Vesak, nguyện cầu cho Chư tôn đức tăng, ni pháp thể khinh an, tuệ đẳng thường chiếu, và chúc quý Phật tử cùng toàn thể quý vị luôn an lạc, hạnh phúc và tinh tấn trên con đường tu tập.

Nam Mô Bổn Sư Thích Ca Mâu Ni Phật!

Tác giả: **Thích Chúc Xuân**

(Bài viết nhân dịp Đại lễ Vesak Liên Hợp Quốc 2025 tổ chức tại TP.Hồ Chí Minh, Việt Nam)

Chú thích:

[1] Kinh Diệu Pháp Liên Hoa Phẩm Thường Bất Khinh

[2] Diễn giải dựa trên giáo lý Kinh Tăng Chi Bộ

[3] Kinh Pháp Cú – kệ số 183 (bản dịch HT. Thích Minh Châu). Nguyên văn Pali: “Sabba pāpassa akaraṇaṃ, kusalassa upasampadā, sacittapariyodapanaṃ, etaṃ buddhāna sāsanaṃ.”

[4] Bài viết “Đức Phật dưới góc nhìn của các danh nhân thế giới” trên phatgiao.org.vn, đăng ngày 25/05/2019, URL: <https://phatgiao.org.vn/duc-phat-duoi-goc-nhin-cua-cac-danh-nhan-the-gioi-d36261.html>. (Lưu truyền, chưa xác minh từ tài liệu gốc)

[5] Bài viết “Đức Phật dưới góc nhìn của các danh nhân thế giới” trên phatgiao.org.vn, đăng ngày 25/05/2019, URL: <https://phatgiao.org.vn/duc-phat-duoi-goc-nhin-cua-cac-danh-nhan-the-gioi-d36261.html>.

[6] Bài viết “Đức Phật dưới góc nhìn của các danh nhân thế giới” trên phatgiao.org.vn, đăng ngày 25/05/2019, URL: <https://phatgiao.org.vn/duc-phat-duoi-goc-nhin-cua-cac-danh-nhan-the-gioi-d36261.html>. Cũng được đề cập trong Lectures from Colombo to Almora (1897).

[7] Trích từ The Perennial Philosophy (1945) của Aldous Huxley, được tham chiếu trong bài viết “Phật giáo và khoa học” trên thuvienhoasen.org, URL: <https://thuvienhoasen.org/a26975/phat-giao-va-khoa-hoc>.

[8] Trích từ Mystics and Zen Masters (1967) của Thomas Merton, được tham chiếu trong bài viết “Đối thoại liên tôn: Thiên Chúa giáo và Phật giáo” trên thuvienhoasen.org, URL: <https://thuvienhoasen.org/a28134/doi-thoi-lien-ton-thien-chua-giao-va-phat-giao>.